

CONTRIBUȚII LA FORMAREA PROFESORILOR ELEVILOR DOTAȚI MUZICAL

CONTRIBUTIONS TO TEACHERS FORMATION OF MUSICALLY
GIFTED PUPILS

Tatiana BULARGA,
doctor în pedagogie, cercetător științific,
Universitatea de Stat Alecu Russo, Bălți

The special formation of the gifted/talented children's teacher is an essential desideratum of the modern educational system on the university level. The curricula presented in this material ensures the conceptual positions through the process of the professional formation of the talented children's teacher.

Personalitatea dotată/înzestrată cu abilități deosebite într-un anumit domeniu reprezintă un potențial progresist al societății în oricare etapă istorică, dar mai cu seamă la etapa actuală, în secolul al XXI-lea, estimat drept secol al dinamicii intelectuale și cultural-științifice avansate în toate sferile de activare. Valorificarea cantitativ-calitativă a experiențelor moderniste în știință, arte, în cultură și învățământ, în economie și politică, în toate sferile existenței umane sînt determinate, în mare măsură, de talentul persoanelor concrete implicate în mod activ în diversele activități formative /educative /economice, de creativitatea și competitivitatea acestora. Totodată, talentul/ supradotarea fiind o însușire individual-unicitară a persoanei concrete, nu se dezvoltă de la sine, ci necesită a fi create condiții speciale pentru dezvoltarea și amplificarea potențialului conform unui concept/sistem bine structurat și metodologic instrumentat.

Identificarea timpurie a talentului, dezvoltarea aptitudinilor, promovarea talentului/dotării în procesul educațional – toate acestea sînt obiectivele/scopurile activității profesorului școlar. Rolul decisiv în atingerea

scopurilor desemnate îl joacă competența profesorului, nivelul de pregătire specială a acestuia. În acest context, la facultatea Muzică și Pedagogie Muzicală funcționează un Laborator de cercetări instituționale, care are drept scop investigarea stării de lucruri pe teren și elaborarea strategiei de valorificare a problematicii vizate. Unul din pașii concreți în această direcție îl constituie elaborarea modulului disciplinar al planului de învățământ care se referă nemijlocit la pregătirea specială a viitorului profesor de educație muzicală, capabil de a oferi elevilor dotați muzical, serviciile educaționale efective, adecvate necesităților acestei categorii de educați. Tocmai de aceea, Curricula universitară **Instruirea elevilor dotați muzical** constituie un reper conceptual nou în contextul modulului desemnat. Prezentăm curricula la disciplina **Instruirea elevilor dotați muzical** în rîndurile revistei cu intenția de a extinde aria de implementare a ideilor/pozițiilor esențiale vizavi de formarea profesorului competent în instruirea elevilor dotați muzical.

Curriculum-ul lansat se constituie din: I. Preliminarii. II. Obiective generale ale disciplinei. III.

Administrarea disciplinei. IV. Tematica și repartizarea orientativă a orelor. V. Conținuturi. Obiective de referință. Evaluare curentă. VI. Activități de

învățare și cercetare. VII. Evaluare finală. VIII. Bibliografie.

Instruirea elevilor dotați muzical *Curriculum universitar disciplinar*

I. PRELIMINARII

Rolul decisiv în dezvoltarea potențialului elevului dotat îi revine calității sistemului educațional școlar, care constituie cadrul principal de formare a personalității. De la funcționarea orientată și competentă a tuturor elementelor sistemului instructiv-educativ, inclusiv elementele infrastructurii școlare, va depinde adaptarea copilului dotat la condițiile, relațiile, cerințele școlii și realizarea/desăvârșirea potențialului celui dotat. Totodată, trebuie de semnalat că, pînă în prezent, aspectele legate de tipologia dotării, identificarea, școlarizarea și instruirea copiilor dotați/supradotați provoacă multiple dezbateri și controverse. Cu toate că în rezultatul cercetărilor **pe teren** s-a constatat că dotații/supradotații se încadrează în categoria minoritară, se impune precizarea că anume acești copii vor deveni elita culturală, științifică a neamului, fapt ce necesită din partea persoanelor implicate în

procesul educațional o atenție sporită și grijă deosebită față de elevii săi.

Reieșind din aceste considerații, am intenționat să propunem în rîndurile curriculumului de față conceptul cursului universitar „Instruirea elevilor dotați muzical”, care presupune inițierea studenților facultății Muzică și Pedagogie Muzicală în aspectele esențiale ale sistemului complex de instruire a elevilor dotați muzical/talentați pentru muzică. Avînd genericul teoretico-practic, prezentul curs vizează formarea la studenți a capacităților de aplicare practică a elementelor sistemului de instruire a elevilor dotați muzical, orientat spre identificarea timpurie și obiectivă a dotării muzicale/talentului pentru muzică, adaptarea dotărilor la condițiile procesului de învățămînt și realizarea continuă a potențialului categoriei date de copii.

II. OBIECTIVE GENERALE ALE DISCIPLINEI la nivel de:

a) cunoștințe:

- conceptul dotării/talentului pentru muzică ca un grad/tip de manifestare a fenomenului actualizat;
- factorii relevanți pentru identificarea elevilor dotați/supradotați;
- decalaje/disincronii în structura dotării – factori negativi pentru adaptarea socială a copiilor dotați/supradotați;

- caracteristicile generale ale copiilor dotați;
- componența/structura talentului pentru muzică;
- metodologia identificării elevilor dotați muzical;
- specificul strategiilor de organizare a instruirii diferențiate a elevilor dotați muzical;
- tipurile interacțiunilor psiho-sociale dintre școală și părinții elevilor dotați;

- trăsăturile personale, profesionale și sociale eficiente ale profesorului elevilor dotați muzical;
- caracteristicile nedorite ale profesorului elevilor dotați muzical.

b) capacități:

- conceperea dotării ca fenomen gradual;
- delimitarea categoriilor de dotare, supradotare, talent, geniu;
- proiectarea acțiunilor educaționale de adaptare la condițiile școlii a elevilor dotați/supradotați în situațiile prezenței decalajelor de ordin intern sau extern;
- adaptarea caracteristicilor generale ale supradotaților la situațiile identificării copiilor dotați muzical/talentați pentru muzică;
- nominalizarea/identificarea obiectivă a elevilor dotați muzical;

- tratarea strategiilor de organizare a instruirii diferențiate vizavi de elevii dotați muzical;
- conceperea conținutului activității de consiliere a elevilor dotați;
- modelizarea situațiilor de actualizare a nevoilor psihosociale ale elevilor dotați/supradotați;
- adaptarea și compensarea competențelor profesorului elevilor dotați muzical în funcție de contingentul eterogen de elevi.

c) **la nivel de integrare** cursul vizează implicarea studenților, în baza cunoștințelor însușite și competențelor formate, în activitatea de modelizare a situațiilor educative, instructive, psihosociale orientate spre: identificarea obiectivă a elevilor dotați muzical, evitarea inadapării elevilor dotați la condițiile școlii, instruirea eficientă a elevilor dotați

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Anul predării	Sem.	Numărul de ore			Evaluarea
		Curs	Seminar	Laborator (practice)	Forma
III	V-VI	20	12	22	Sumativă (finală). Examen: chestionare orală

III. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr.	Tema prelegerii	Nr. de ore			Tema seminarului	Tema lucrării de laborator
		Curs	Sem.	Lab.		
1	2	3	4	5	6	7
1.	<u>Conceptul dotării/supradotării.</u> Definiții ale dotării. Domenii de manifestare ale dotării/supradotării. Gradualitatea fenomenului	4	2		<u>Conceptul dotării/supradotării.</u> Definiții ale dotării. Domenii de manifestare ale dotării/supradotării. Gradualitatea fenomenului	

	dotării. Categoriile: dotare, supradotare, talent, geniu				dotării. Categoriile: dotare, supradotare, talent, geniu	
2.	<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Factori relevanți pentru identificarea copiilor dotați/supradotați: mediul socio-familial; sexul; rangul nașterii; insuccesul școlar ș.a. Decalaje/disincronii interne și externe ale supradotaților.	2	2	4	<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Factori relevanți pentru identificarea copiilor dotați/supradotați: mediul socio-familial; sexul; rangul nașterii; insuccesul școlar ș.a. Decalaje/disincronii interne și externe ale supradotaților.	Proiectarea acțiunilor psihopedagogice și sociale de adaptare a elevilor dotați la condițiile școlii în situațiile prezenței decalajelor caracteristice.
3.	<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Caracteristicile generale ale copiilor dotați/supradotați – prezentare diferențiată. Supradotare/talent pentru muzică. componentele talentului pentru muzică.	4	2		<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Caracteristicile generale ale copiilor dotați/supradotați – prezentare diferențiată. Supradotare/talent pentru muzică. componentele talentului pentru muzică.	
4.	<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Strategii, metode și tehnici de identificare a copiilor dotați muzical. Sugestii aplicative.	2		2		Elaborarea seturilor de probe pentru identificarea elevilor dotați muzical.
5.	<u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Acțiunea de nominalizare a elevilor dotați/supradotați muzical/talentați pentru muzică.	2		2		Examinare multidimensională a rezultatelor probelor de identificare a elevilor dotați muzical.
6.	<u>Specificul instruirii</u>	2	2	4	<u>Specificul instruirii</u>	Adaptarea

	<p><u>copiilor dotați muzical/talentați pentru muzică.</u> Strategii de organizare a instruirii diferențiate (accelerarea studiilor, îmbogățirea studiilor, gruparea elevilor, strategii extracurriculare).</p>				<p><u>copiilor dotați muzical/talentați pentru muzică.</u> Strategii de organizare a instruirii diferențiate (accelerarea studiilor, îmbogățirea studiilor, gruparea elevilor, strategii extracurriculare).</p>	<p>strategiilor de organizare a instruirii diferențiate la cadrul școlar de instruire a elevilor dotați muzical.</p>
7	<p><u>Profesorul școlar în rolul consilierului elevilor dotați.</u> Funcțiile consilierului elevilor dotați/supradotați. Conținutul activității de consilier al elevilor dotați/supradotați. Clasificarea nevoilor supradotaților.</p>	2	2	4	<p><u>Profesorul școlar în rolul consilierului elevilor dotați.</u> Funcțiile consilierului elevilor dotați/supradotați. Conținutul activității de consilier al elevilor dotați/supradotați. Clasificarea nevoilor supradotaților.</p>	<p>Modelizarea situațiilor educaționale și sociale cu luare în considerare a nevoilor speciale ale elevilor dotați față de adaptare la condițiile procesului de învățământ.</p>
8	<p><u>Profesorul elevilor dotați/supradotați.</u> Caracteristicile eficiente și nedorite ale profesorului elevilor dotați/supradotați – prezentare generală. Trăsăturile personale, profesionale și sociale ale profesorului elevilor dotați/supradotați muzical. Specificul activității profesorului de educație muzicală la clasele eterogene.</p>	2	2	6	<p>Analiza și clasificarea trăsăturilor profesorului elevilor dotați. Realizarea concepțiilor proprii despre profesorul elevilor dotați muzical.</p>	<p>Modelizarea situațiilor educaționale. Training-ul comportamental.</p>

V. CONȚINUTURI, OBIECTIVE DE REFERINȚĂ, EVALUARE CURENTĂ

Conținuturi	Obiective de referință Studentii urmează:	Evaluare	
		Forma	Tehnici
1	2	3	4
<p><u>Conceptul dotării/supradotării.</u> Definiții ale dotării. Domenii de manifestare ale dotării/supradotării. Gradualitatea fenomenului dotării. Categoriile: dotare, supradotare, talent, geniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască definițiile psihopedagogice ale dotării/supradotării; - să identifice domeniile de manifestare ale dotării; - să conceapă dotarea ca un fenomen gradual; - să delimiteze categoriile de dotare, supradotare, talent, geniu, manevrând cu trăsăturile cheie ale categoriilor desemnate. 	Dinamică	Questionare orală
<p><u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Factori relevanți pentru identificarea copiilor dotați/supradotați: mediul socio-familial; sexul; rangul nașterii; insuccesul școlar ș.a. Decalaje/disincronii interne și externe ale supradotaților.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască factorii relevanți pentru identificarea copiilor dotați/supradotați; - să determine gradul relevanței al fiecărui factor pentru identificarea supradotaților; - să cunoască variante posibile de disincronii în structura dotării/supradotării; - să conștientizeze necesitatea identificării multistadiale a copiilor dotați, cu luare în considerare a decalajelor existente. 	Dinamică	Questionare orală Analiza eficienței acțiunilor proiectate
<p><u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Caracteristicile generale ale copiilor dotați/supradotați – prezentare diferențiată. Supradotare/talent pentru muzică. componentele talentului pentru muzică.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - să cunoască caracteristicile generale ale copiilor dotați; - să identifice variantele de corelare a caracteristicilor generale ale copiilor dotați/supradotați; - să cunoască structura talentului pentru muzică/dotării muzicale. 	Dinamică	Questionare orală
<p><u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Strategii, metode și tehnici de identificare a copiilor dotați muzical. Sugestii aplicative.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - să fie capabili să proiecteze/să elaboreze seturi de probe pentru identificarea copiilor dotați muzical. 	Dinamică	Analiza eficienței acțiunilor proiectate

<p><u>Identificarea copiilor dotați/supradotați.</u> Acțiunea de nominalizare a elevilor dotați/supradotați muzical/talentați pentru muzică</p>	<p>să poată nominaliza/identifica obiectiv elevii conform gradului de dotare muzicală</p>	<p>Dinamică</p>	<p>Analiza eficienței acțiunilor proiectate</p>
<p><u>Specificul instruirii copiilor dotați muzical/talentați pentru muzică.</u> Strategii de organizare a instruirii diferențiate (accelerarea studiilor, îmbogățirea studiilor, gruparea elevilor, strategii extracurriculare).</p>	<p>- să determine valențele dezvoltative ale strategiilor desemnate; să poată trata strategiile de organizare a instruirii diferențiate vizavi de elevii dotați muzical.</p>	<p>Dinamică</p>	<p>Questionare orală Analiza eficienței acțiunilor proiectate</p>
<p><u>Profesorul școlar în rolul consilierului elevilor dotați.</u> Funcțiile consilierului elevilor dotați/supradotați. Conținutul activității de consilier al elevilor dotați/supradotați. Clasificarea nevoilor supradotaților.</p>	<p>- să conceapă conținutul activității de consiliere a elevilor dotați/supradotați; - să însușească tipurile interacțiunilor psiho-sociale dintre școală și părinții elevilor dotați; - să conștientizeze importanța sprijinirii nevoilor speciale ale elevilor dotați/supradotați; să poată modeliza situații psihopedagogice cu actualizarea nevoilor supradotaților.</p>	<p>Dinamică</p>	<p>Questionare orală Analiza eficienței acțiunilor proiectate</p>
<p><u>Profesorul elevilor dotați/supradotați.</u> Caracteristicile eficiente și nedorite ale profesorului elevilor dotați/supradotați – prezentare generală. Trăsăturile personale, profesionale și sociale ale profesorului elevilor dotați/supradotați muzical. Specificul activității profesorului de educație muzicală la clasele eterogene.</p>	<p>- să cunoască caracteristicile eficiente și cele nedorite ale profesorului elevilor dotați - să poată efectua analiză critică a trăsăturilor profesorului de supradotați; - să conștientizeze valențele adaptive ale caracteristicilor profesorului, în funcție de contingent eterogen de elevi; - să fie capabili să clasifice competențele profesorului elevilor dotați muzical în mod analitic și personificat; - să asimileze trăsăturile eficiente ale profesorului elevilor dotați; să fie capabili să exercite comportamentul efectiv și competent al profesorului elevilor dotați.</p>	<p>Dinamică</p>	<p>Questionare orală Analiza eficienței acțiunilor</p>

VI. ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI CERCETARE:

- proiectarea acțiunilor psihopedagogice și/sau psiho-sociale orientate spre adaptarea elevilor dotați/supradotați la condițiile școlii, în situațiile prezentei decalajelor/disincroniilor caracteristice;
- modelizarea situațiilor educaționale cu luare în considerare a nevoilor speciale ale elevilor dotați/supradotați vizavi de adaptarea socială;
- elaborarea seturilor de probe pentru identificarea elevilor dotați muzical;
- realizarea concepțiilor proprii despre profesorul eficient al elevilor dotați/talentați pentru muzică;
- modelizarea situațiilor educaționale cu actualizarea trăsăturilor personale, profesionale, comportamentale ale profesorului elevilor dotați;
- training-ul comportamental orientat spre asimilarea de către studenți a trăsăturilor eficiente ale profesorului elevilor dotați.

VII. EVALUARE FINALĂ

Evaluare finală se realizează sub formă de examen oral. Obiectivele înaintate în cadrul evaluării finale presupun relevarea gradului de însușire și conștientizare de către studenți a materiilor teoretice ale problemei instruirii copiilor dotați muzical: conceptul dotării/supradotării/talentului pentru muzică; identificarea multistadială a copiilor dotați muzical; evitarea situațiilor de inadaptare a copiilor dotați la condițiile școlii; anticiparea conflictelor de ordin intern și

extern în cadrul instruirii elevilor dotați muzical, metodologia identificării copiilor dotați muzical/talentați pentru muzică, strategiile organizării instruirii diferențiate a elevilor dotați muzical, modelul eficient al profesorului pentru elevii dotați. Verificarea nivelului formării la studenți a competențelor de implementare practică a aspectelor desemnate se efectuează în cadrul evaluărilor curente prin intermediul analizei eficienței acțiunilor studenților și a situațiilor educaționale proiectate.

VIII. BIBLIOGRAFIE

- 1) Antonescu, G. *Pedagogia generală*/ G.Antonescu. – București: Editura Scrisul românesc, 1943. - 585 p.
- 2) Arceajnikova, L. *Profesia – învățător de muzică. Carte pentru învățători*/ L.Arceajnikova. – Chișinău: Editura Lumina, 1984.- 123 p.
- 3) Bejan, T. *Particularități psihologice de vârstă ale elevilor din clasele primare*/ T.Bejan. - Chișinău: Editura Lumina, 1983.- 108 p.
- 4) Cerbușca, P. *Dezvoltarea creativității copiilor dotați și supradotați în contextul tehnologiilor moderne. Tehnologii educaționale moderne*, vol III/ P.Cerbușca. - Chișinău, 1984.- p. 33-39.
- 5) Ciofu, I. *Senzorialitate. Emoție. Diferențe individuale* / I.Ciofu, M.Golu, C.Voicu. – București: Editura Academiei R. S. R., 1978. - 358 p.
- 6) Cristea, M. *Sistemul educațional și personalitatea. Dimensiunea estetică* / M.Cristea. – București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994. - 160 p.
- 7) Gagim, I. *Știința și arta educației muzicale* / I.Gagim. – Chilinău, 1996.- 222 p.

- 8) Gagim, I. *Dimensiunea psihologică a muzicii* / I.Gagim. – Iași, Editura TIMPUL, 2003.- 280 p.
- 9) Golu, M. *Introducere în psihologie* / M.Golu, A.Dicu. – București: Editura Științifică, 1972. - 265 p.
- 10) Golu, M. *Dinamica personalității. Caietele Clubului de la București științific și cultural* / M.Golu. - București, 1993. - 237 p.
- 11) Hayes, N. *Introducere în psihologie* / N.Hayes. – București: Editura All. Educațional S. A., 1998. - 447 p.
- 12) Havârneanu, C. *Cunoașterea psihologică a persoanei* / C.Havârneanu. – București: Editura Polirom, 2000.- 238 p.
- 13) Jigău, M. *Copiii supradotați* / M.Jigău. – București: Editura Știință și Tehnică, 1994.- 382.
- 14) Stănescu, M.-L. *Instruirea diferențiată a elevilor supradotați* / M.-L.Stănescu.- Iași: Polirom, 2002.-216p.
- 15) Roșca, Al. *Aptitudinile* / Al.Roșca, B.Zorgo. – București: Editura Științifică, 1972. - 150 p.
- 16) Todoran, D. *Individualitate și educație* / D.Todoran. – București: Editura Didactică și Pedagogică, 1974. - 400 p.
- 17) Zisulescu, Șt. *Aptitudini și talente* / Șt.Zisulescu. – București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971. - 217 p.
- 18) Алиев, Ю. *Развитие музыкального слуха, певческого голоса и музыкально-творческих способностей* / Ю. Алиев. – Москва; АПН СССР, 1982.- 272 с.
- 19) Ветлугина, Н. *Музыкальное развитие ребёнка* / Н.Ветлугина. – Москва: Просвещение, 1967. - 415 с.
- 20) Выготский, Л. *Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк* / Л.Выготский. - 3-е изд. – Москва: Просвещение, 1991. - 93 с.
- 21) Выготский, Л. *Детская психология: Собрание сочинений в 6-ти томах, 4/* Л.Выготский. – Москва: Педагогика, 1984. - 432 с.
- 22) Выготский, Л. *Педагогическая психология* / Л. Выготский; под ред. В. Давыдова. – Москва: Педагогика, 1991. - 480 с.
- 23) Купер, К. *Индивидуальные различия* / К.Купер. – Москва: Аспект Пресс, 2000.- 527 с.
- 24) *Одарённые дети*. Пер. с англ. Общ. ред. Г.Бурменской. – Москва: Прогресс, 1991- 376 с.
- 25) Соловейчик, С. *От интересов к способностям* / С.Соловейчик. – Москва: Знание, 1968. - 92 с.
- 26) *Способности и интересы: сборник статей* / Под ред. Н. Левитова и В. Крутецкого. – Москва: Изд-во АПН РСФСР, 1962. - 307 с.
- 27) Теплов, Б. *Избранные труды: в 2-х томах, т. I* / Б.Теплов. – Москва: Педагогика, 1985. - 328 с.
- 28) Унт, И. *Индивидуализация и дифференциация обучения* / И.Унт. – Москва: Педагогика, 1990. - 192 с.

Iulie, 2007

